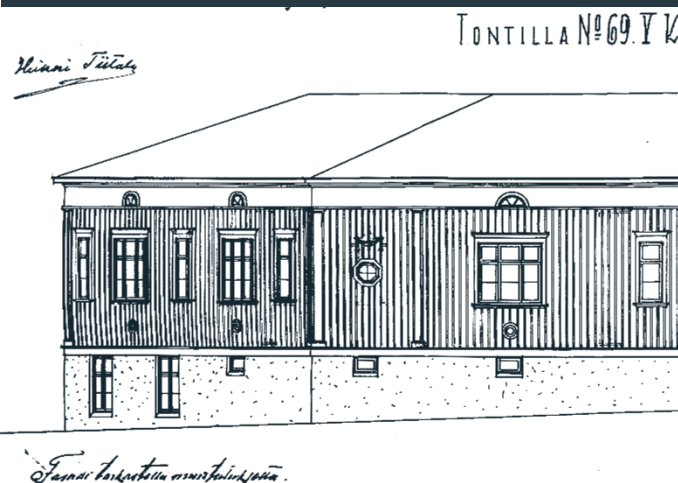

Asunto Oy Emilinkulma

Täydentävä rakennusinventointi

RAPORTTI 9.6.2026

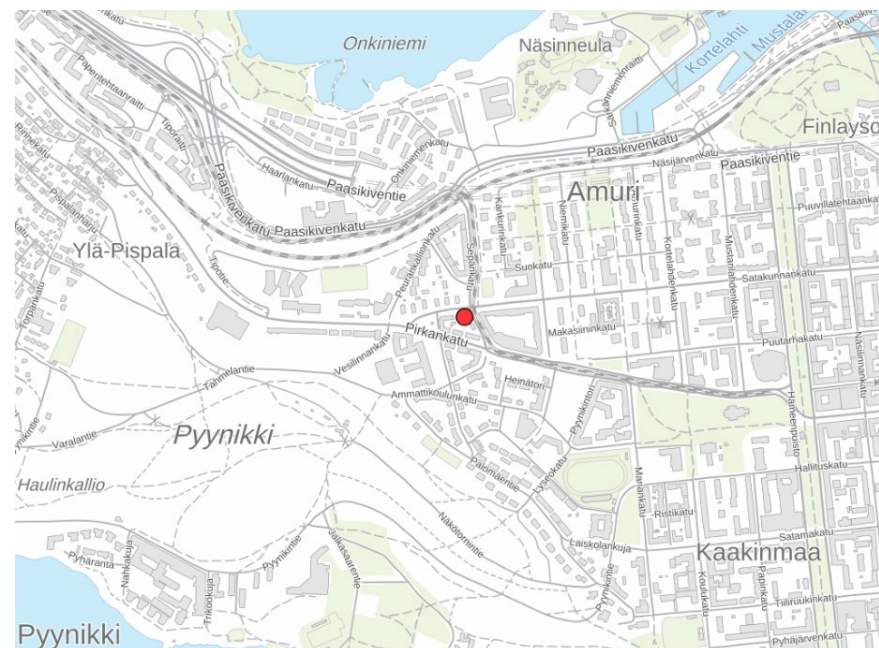
RAMBOLL

JULKAISUTIEDOT

Kuvaus	Täydentävä rakennusinventointi
Tilaaja	As. Oy Emilinkulma
Päivämäärä	3.6.2026
Laatija	Liina Luoma, Ramboll Finland Oy
Tarkastaja	Miia Hinnerichsen, Pirkanmaan maakuntamuseo
Hyväksyjä	Heikki Taanila

KOHTEN PERUSTIEDOT

Nimi	As. Oy Emilinkulma
Osoite	Sepänkatu 12
Kaupunginosa	V, Amuri
Kaupunki	Tampere
Rakennusvuosi	1926
Kiinteistötunnus	837-105-85-69
Pysyvä rakennustunnus	1034035767
Laajuustiedot	Tontin pinta-ala 970 m ² , huoneistoala 562 m ²

As. Oy Emilinkulman sijainti kartalla. Lähde: MML/Paikkatietoikkuna.

Sisällys

1 Johdanto	4
Selvityksen kohde ja yleiskuvaus	4
Selvityksen tarkoitus ja käytetyt menetelmät	4
2 Kohteen status maankäytössä ja arvotetussa kulttuuriympäristössä	5
Maakuntakaava	5
Yleiskaava	6
Asemakaava	6
Kansallinen kaupunkipuisto	7
3 Historiallinen tausta	8
Amurin puutalokorttelit	8
Pyyntikin kaupunginosa	10
Kolmisopen talot ja 1920-luvun klassisismi	11
Rakennuksen suunnittelija E. A. Liuha	13
4 Rakennushistoria	14
Alkuperäinen rakennus	14
Merkittävimmät muutostyöt	18
5 Rakennuksen nykytila ja säilyneisyys	21
Suhde ympäristöön	21
Ulkotilat	22
Rakennusrunko	23

<i>Julkisivut</i>	23
<i>Vesikattorakenteet ja sadevesijärjestelmä</i>	26
<i>Sisäänkäynnit</i>	27
<i>Sisätilat</i>	28
6 Johtopäätökset ja suositukset	33
Alueeseen liittyvät arvot	33
Rakennukseen liittyvät arvot	33
Arkkitehtuuri ja tyylipiirteet	33
Historia ja keskeiset muutosvaiheet	33
Arvot ja säilymisedellytykset	33
Säilyneisyys	34
7 Inventointikortti	35
Kuvaus 35	
Historia	35
Ympäristö ja pihapiiri	35
Kulttuurihistorialliset arvot	35
Arvojen perustelu	36
Arvoluokka	36
Toimenpidesuositukset	36
8 Lähdeluettelo	37
Arkistolähteet	37
Kartta-aineistot ja ilmakuvat	37
Muu lähdeaineisto	37

1 Johdanto

Toimeksiannon tehtävänä oli täydentää Asunto-osakeyhtiö Emilinkulman rakennushistoriaselvitystä, jonka taloyhtiö on laatinut asemakaavamuutosta varten vuonna 2024. Täydennystoiveet on saatu kaavoittajalta sekä alueelliselta vastuumuseolta, Pirkanmaan maakuntamuseolta. Aiemman rakennushistoriaselvityksen ovat laatineet As Oy Emilinkulman hallituksen jäsenet Sanna Luoma-aho-Nyman, Heikki Taanila, Tony Torp ja Katja Järveläinen.

Asemakaavamuutosta varten rakennuksen sisätiloja ei ole välttämätön tutkia huonekohtaisesti, joten museon suosituksesta selvityksen sisältöä vastaavaksi otsakkeeksi vaihdettiin *rakennusinventointi*.

Selvityksen kohde ja yleiskuvaus

Asunto Oy Emilinkulma sijaitsee Tampereen kaupungin 105 (V, Amuri) kaupunginosan korttelissa 85 sijaitsevalla tontilla numero 69 osoitteessa Sepänkatu 12. Tontin pinta-ala on 970 m² ja rakennusoikeutta on 620 k-m². Tontilla on vuonna 1926 valmistunut hirsirunkoinen asuinrakennus.

Kohde sijaitsee maakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön, Pirkankadun länsipään, alueella. ¹

Selvityksen tarkoitus ja käytetyt menetelmät

Tontilla on käynnistynyt taloyhtiön aloitteesta kaavamuutos nykyisten kahden rakennuksen suojelemiseksi. Suojelun tavoitteena on rakennuksen ja sen kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen ja alkuperäisten ominaispiirteiden vaaliminen myös tulevaisuudessa.

Täydentävän rakennusinventointiin kuului arkistotutkimuksen lisäksi kohdekäynti (Liina Luoma 6.3.2026), jossa kuvattiin rakennuksen ulkotilat sekä keskeiset sisätilat niiltä osin, kuin niihin oli pääsy.

Arkistoaineistoista, kuten rakennuspiirustuksista ja rakennuslupa-asiakirjoista on käyty läpi rakennuksen historiatiedot ja keskeiset muutosvaiheet.

Lisäksi selvitykseen on lisätty taustoittavana osana rakennuksen lähialueiden, Amurin ja Pyynikin keskeistä historiaa, rakentumista ja kaavoitusta.

Lopuksi on arvioitu rakennuksen kulttuurihistoriallisia arvoja seuraavista näkökulmista:

- harvinaisuus tai ainutlaatuisuus (harvinaisuus);
- historiallinen tyypillisuus alueelle (tyypillisuus);
- aluetta tai tiettyä aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet (edustavuus);
- alkuperäistä tai sitä vastaavan käytön, rakentamistavan, arkkitehtuurin tai tyylin ilmeneminen ja jatkuminen (alkuperäisyys);
- merkitys historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä (historiallinen todistusvoimaisuus); tai
- näkyvissä olevat eri aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta (historiallinen kerroksisuus).

Lähtötietoina on käytetty mm. vuonna 2025 viereisen tontin, As. Oy Pirkkapuiston, rakennuksista samaa tarkoitusta varten tehtyä rakennushistoriaselvitystä (Liina Luoma, Ramboll), taloyhtiön rakennushistoriaselvitystä, Tampereen kaupunginarkistosta ja rakennusvalvonnan arkistosta saatuja rakennuspiirustuksia, vanhoja valokuvia (Finna/Vapriikin kuva-arkisto) ja kaavakarttoja.

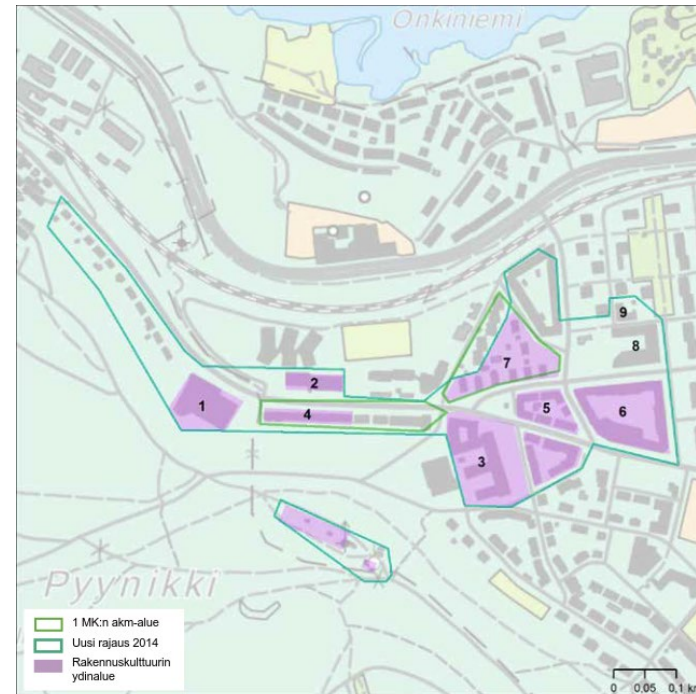
¹ Tietopalvelu Siiri, siiri.tampere.fi.

2 Kohteen status maankäytössä ja arvotetussa kulttuuriympäristössä

Maakuntakaava

Kohdealueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040, joka on tullut voimaan 29.5.2017. Kohde on osa maakunnallisesti merkittävää *Pirkankadun länsipään* rakennettua kulttuuriympäristöä.² ”Kohdemerkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden osoittamiseen ei maakuntakaavan mittakaavan vuoksi ole tarkoituksenmukaista käyttää aluevarausmerkintää.”³ Suunnittelumääräys: ”Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää alueen kaupunkikuvan ja rakennusperinnön arvojen säilymistä ja edelleen kehittämistä. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen.”

Korttelin etelä- ja kaakkoispuolella Pirkankadun reunalta alkaen levittäytyy valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, *Pyynikinrinne*, joka kattaa nimensä mukaisesti koko Pyynikinrinteen alueen rajautuen pohjoisessa Pirkankatuun ja etelässä Pyynikinharjuun. Itäpuolella lähimpänä on *Hämeenpuiston* RKY-alue.

1. Rollikkahalli 1949
2. Tennishalli 1937
3. Pyynikin ammattikoulu 1939, lisärakennus 1951, laajennuksia 1958 ja 1965
4. Kilometritalo ja muut Pirkankadun puiset asuinpienkerrostalot, 1910-30-luvut
5. Santalahdentien (Kolmisopen) ja Ilomäentien korttelit: puisia ja kivisiä asuinkestoaloja 1920-luvulta, yleinen sauna
6. Sepänkadun – Sotkankadun (Veljeslinnan) kortteli: kivisiä asuinkestoaloja 1920-1950-luvulta, kortteliipiha, elokuvateatteri 1940-luvun asuinkestoalon pohjakerroksessa
7. Punakylän asuinpienitalot 1919
8. Amurin koulu
9. Puuseppien talo 1911, Suokatu 24

Kuva 1 Pirkankadun länsipään maakunnallinen arvoalue. Violetilla on merkitty rakennuskulttuurin ydinalueet, joihin myös Kolmisopen talot ja Emilinkulma kuuluvat (alue nro 5).

² Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016.

³ Pirkanmaan maakuntakaava 2040, kaavamerkinnot ja -määräykset.

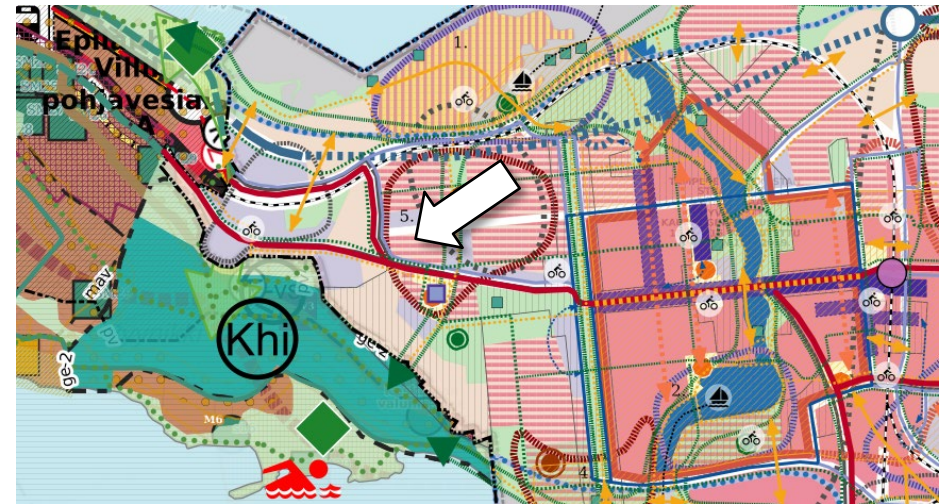
Yleiskaava

Kohdealueella on voimassa Tampereen keskustan strateginen osayleiskaava, joka on tullut voimaan 16.1.2019. Lisäksi alueella on voimassa Kantakaupungin vaiheyleiskaava – valtuustokausi 2021–2025, joka täydentää alueella voimassa olevia yleiskaavoja. Vaiheyleiskaavassa kohdealueella on merkintä *Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö tai kohde* (M26), ja seuraava suunnittelumääräys: "Alueen yksityiskohdaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä tulee turvata ja edistää alueen kaupunkikuvan ja rakennusperinnön arvojen säilymistä ja edelleen kehittämistä. Uusi rakentaminen on sopeutettava alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja ajalliseen kerroksellisuuteen. Kohteiden indeksi viittaa selostuksessa esitettyyn luetteloon."

Kulttuuriympäristöä koskien alueella on seuraava kaavamääräys: "Keskustan kehittäminen tukeutuu olemassa olevaan kulttuuriympäristöön ja kulttuuriarvoja vahvistetaan. Valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY 2009) ja mui- naisjäännösten lisäksi tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja arkeologiset kulttuuri- perintökohteet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä teollisen Tampereen kulttuuriympä- ristön säilymiseen ja Tampereen maisemallisiin erityispiirteisiin. Vesialueiden muuttu- van käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyvien selvi- tysten tarpeellisuus yhteistyössä museoviranomaisen kanssa."

Asumista koskee seuraava määräys: "Asuinkerrostalokortteleiden täydennysrakenta- misen yhteydessä on lisättävä ulko-oleskelutilojen vihreyttä ja vähennettävä maanta- sopsäköintiä. Erillisiä tonttipihoja on yhdistettävä koko korttelin kokoisiksi sisäpihoiksi mahdollisuuksien mukaan. Täydennysrakentamisella on tuettava perheiden hakeutu- mista keskustaan esimerkiksi parantamalla ulko-oleskelutilojen turvallisuutta ja raken- tamalla lasten leikkipaikkoja laadukkaasti. Asuntoalueilla on huomioitava lähivirkistys- alueiden, -palveluiden ja -reittien riittävyys sekä saavutettavuus. Asemakaavoituksen yhteydessä on arvioitava, voidaanko edellä mainittuja tavoitteita toteuttaa parhaiten korttelin laajuisen suunnitelman avulla. Suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huo-

miota rakennusten maantasokerroksen kaupunkikuvalliseen elävyyteen. Keskustaan ra- kennettavan uuden asuntokannan tulee olla hallintamuodoiltaan ja hintatasoltaan mo- nipuolista."

Kuva 2 Kohdealueen likimääräinen osoitettu valkoisella nuolella strategisen yleiskaavan kaava- kartalla. Lähde: Tampereen kaupungin karttapalvelu.

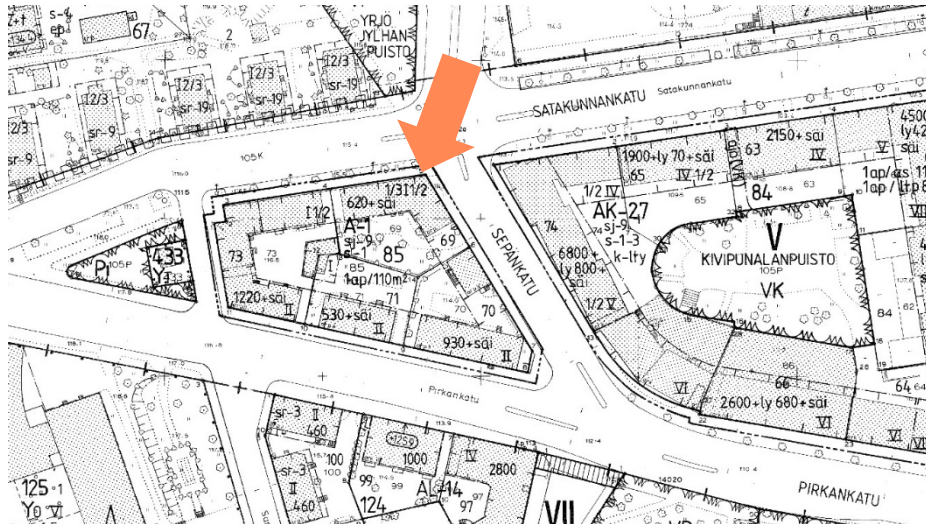
Asemakaava

Alueella on voimassa kaava 7309, joka on tullut voimaan 2.6.1995. Kohdealue on mer- kittä asuinrakennusten korttelialueeksi.

Asemakaavassa korttelilla on merkintä sj-9, *Kaupunkikuvan kannalta tärkeä kortteli- alue*, ja sitä koskeva määräys: "Rakentamattomat korttelialueen osat on istutettava alu- een käytön vaatimalla tavalla ja ottaen huomioon korttelialueen ja sitä ympäröivien alu- eiden kaupunkikuvallinen merkitys. Uudisrakennusten sopeutumiseen kaupunginosa- kokonaisuuteen ja katukuvaan on kiinnitettävä erityistä huomiota."

Lisäksi kortteliin kohdistuu merkintä s-1 ja määräys: "Olemassa olevassa, ennen 31.12.1966 rakennusluvan saaneessa rakennuksessa tai sen osassa saadaan suorittaa

korjaaminen uudisrakentamiseen verrattavalla tavalla tai lisärakentaminen asemakaavan mukaisesti sen estämättä, mitä edellä on määrätty: tontin autopaikkojen vähimmäismäärästä ja sijoituksesta kuitenkin siten, ettei hyväksytyssä rakennusluvassa olevista autopaikoista poiketa muun kuin leikki- tai oleskelualueen hyväksi.”

Kuva 3 Ote asemakaavasta 7309. Kohdealue on osoitettu oranssilla nuolella. Lähde: Tampereen kaupungin karttapalvelu.

Kansallinen kaupunkipuisto

Asunto Oy Emilinkulma sisältyy Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueeseen, jonka perustamisesta Ympäristöministeriö päätti 29.5.2026. Kohdealue kuuluu osa-alueeseen 4, Pyymikki-Pispala.

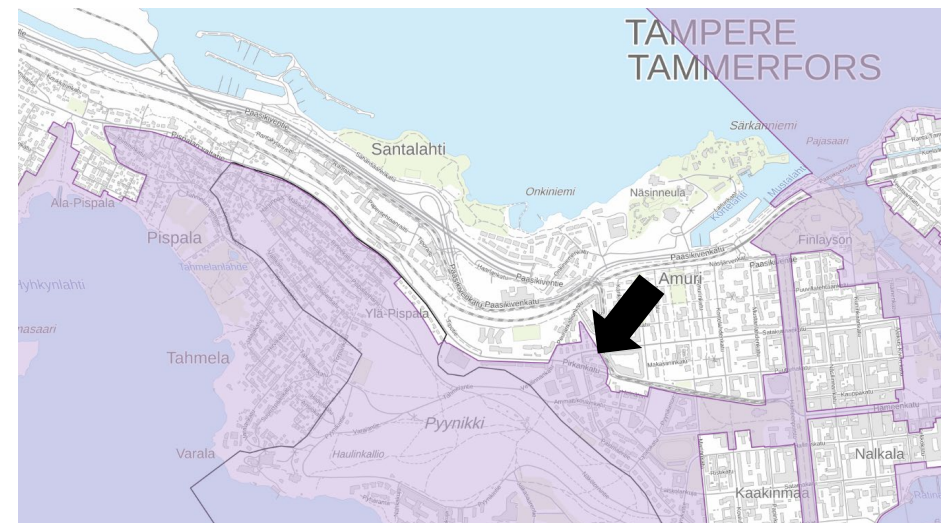
”Kansallinen kaupunkipuisto on alueidenkäyttölaissa (AKL 68-71§) määritelty rakennettua kulttuuriympäristöä ja kaupunkiluontoa yhdistävä laaja aluekokonaisuus. Sen tavoitteena on turvata arvokkaiden kaupunkiympäristöjen säilyminen ja kehittäminen

⁴ Tampereen kaupungin verkkosivut, Kansallinen kaupunkipuisto.

⁵ Tampereen kaupungin verkkosivut, Kansallisen kaupunkipuiston alue.

viihtyisänä kaupunkilaisten olohuoneena kestäväällä tavalla. Kansallista kaupunkipuistoa hoidetaan ja kehitetään sen luonnon- ja kulttuuriperinnöllisiä arvoja vaalien ja vahvistuen.” ⁴

”Tampereen kansallisen kaupunkipuiston erityispiirteitä ovat tunnusomainen ja tunnistettava maisemarakenne sekä teollisuushistoria ja kaupunkirakenteen ajallinen kerroksellisuus. Kaupungin historia kiteytyy Tammerkosken kansallismaisemaan, joka on kaupungin teollistumisen ja kaupungistumisen perusta.” ⁵

Kuva 4 Tampereen kansallisen kaupunkipuiston rajausta 24.3.2025. Nuoli osoittaa rakennuksen sijainnin. Lähde: Tampereen kaupungin karttapalvelu.

3 Historiallinen tausta

Tampereen kaavahistoria alkaa vuodesta 1780, jolloin on laadittu ensimmäinen tontti- ja moisiokartta. Kartan laati komissionimaanmittari Jean Limon. Kaavoitettu alue ulottui tuolloin nykyiseen Näsilinnankatuun saakka. ⁶ Kaupunki oli perustettu vuotta aiemmin, ja sen keskusta oli muodostunut Tammerkosken länsirannalle. 1820-luvulla koko Tampereen keskusta-alueella oli ruutukaava, mutta Amurin kaupunginosa oli vielä kaavoittamatta.

Amurin puutalokorttelit

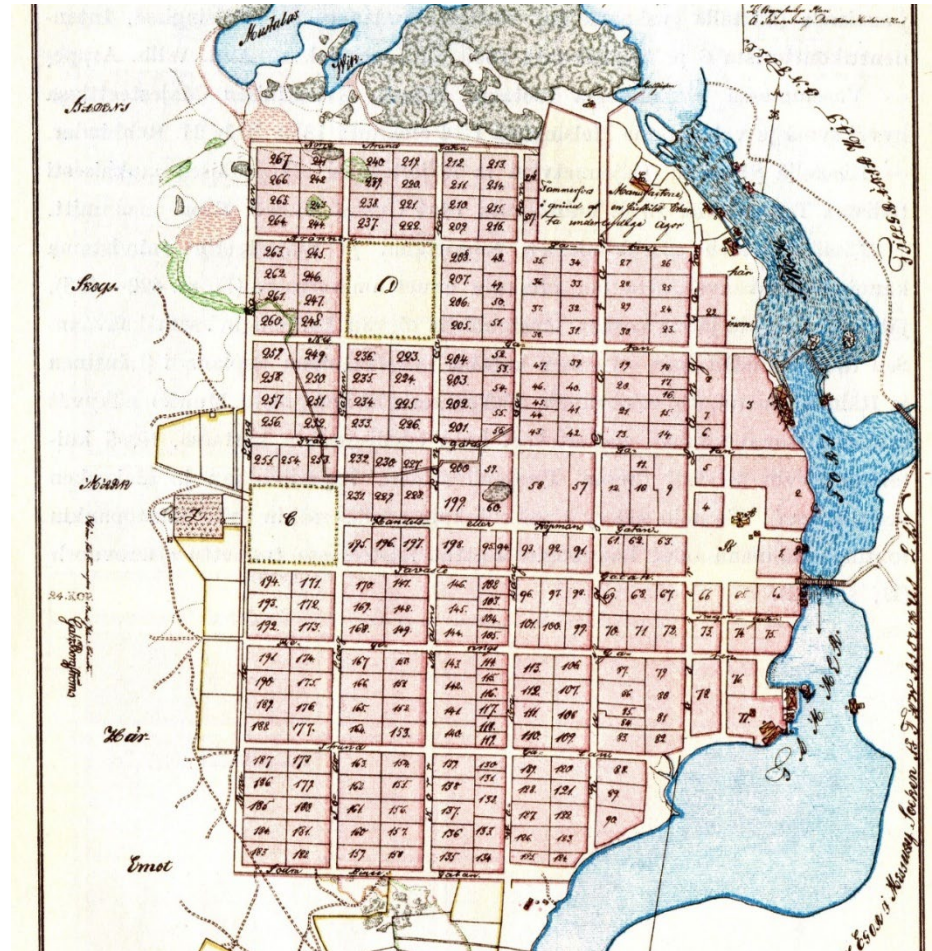
C. A. Edelfeltin laatima asemakaava vahvistettiin vuonna 1868, ja seuraavana vuonna vahvistettiin Tampereen uusi rakennusjärjestys. Kortelahdenkatua levennettiin, ja sen länsipuolelle suunniteltiin pieniä tontteja vähävaraisten asukkaiden, kuten tehdastyöläisten asuttamista varten. Alueen katuverkosto noudatti ruutuasemakaavaa, jossa kadut muodostivat puolta tiheimmän verkon.

Tontit myytiin kahdella huutokaupalla, joista ensimmäisessä vuonna 1869 myytiin 40 tonttia pääasiassa työmiehille, ja toisessa 1871 8 tonttia.

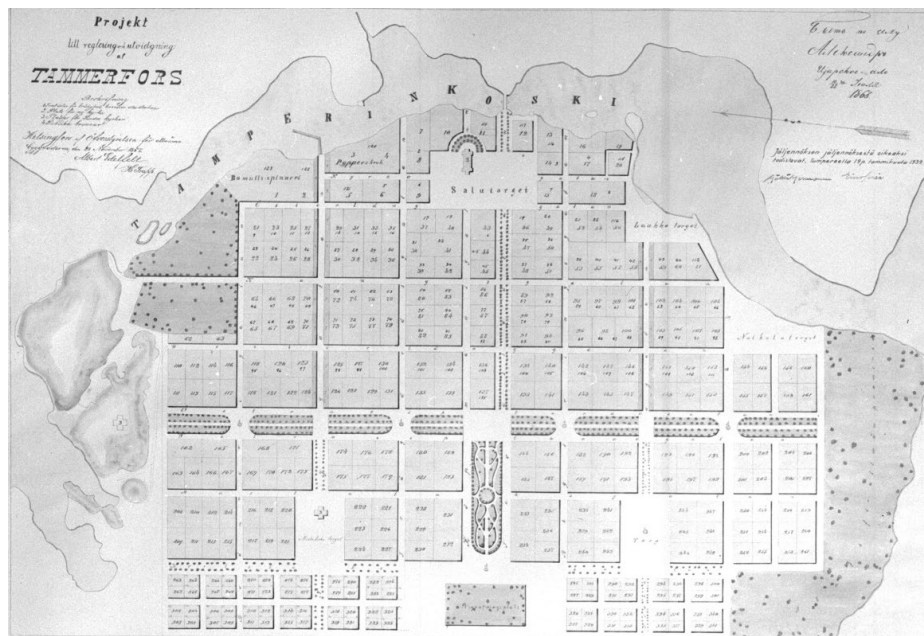
Kun asuntopula jatkui, loppuivat asemakaavoitetut tontit kesken, jolloin kaupungin oli luovutettava tontteja kaavoitetun alueen ulkopuolelta. Uusi asuinalue sijaitsi kaukana kaupungin keskustasta, josta se sai alkuperäisen nimensä "Amurinmaa". Samoihin aikoihin Suomesta matkusti siirtolaisia Siperiaan ja kaukaiseen Amuriin. Myöhemmin kaupunginosa nimen lyheni "Amuriksi".

Aluksi tontit vuokrattiin maksullisella lunastusoikeudella, ja myytiin vasta uuden asemakaavan (1882) valmistumisen jälkeen vuoteen 1906 mennessä. Tontteja oli 60 kpl. 1880-luvulla rakentaminen Amurissa kiihtyi, ja vuonna 1890 Amurissa oli yli 3 200 asukasta, vuosisadan vaihteessa 5 351.

⁶ Haapasaari 2016, 5.

Kuva 5 Ote Tampereen kaupungin asemakaavasta vuodelta 1822. Amurin kaupunginosaa (lännessä) ei ole vielä kaavoitettu. Lähde: Timo Meriluodon vanhat kartat, timomeriluoto.kapsi.fi.

Kuva 6 C. A. Edelfeltin kartta vuodelta 1868. Pohjoisnuoli osoittaa vasemmalle. Selvityskohteen sijainti rajautuu kartan ulkopuolelle. Amurin puutalokorttelialue alkaa kartan alareunasta, jossa näkyy levennetty Kortelahdenkatu sekä pieniä tontteja. Lähde: Vapriikin kuva-arkisto.

Asuntopula jatkui edelleen, ja 1800-luvun lopulla rakennettua aluetta laajennettiin ja kaavoitettiin Sotkankadun yli "Buurienmaalle", joka puolestaan oli nimetty Buurisotien mukaan. Finlayson osti suurimman osan tonteista, 16 kappaletta, ja niihin valmistui koh-tuuhintaisia vuokra-asuntoja työläisille. Amuriin oli syntynyt myös uusi yhteiskunta- ja asukasryhmä, talonmistajat.

⁷ Haapasaari 2016, 5–10.

⁸ Sitowise 2024.

Tonttien haltijat rakensivat Amuriin paljon yhteiskeittiöasuntoja, joissa jopa viiden huo-neen asukkailla saattoi olla yhteinen keittiö, mikä aiheutti hygieni- ja kulkutauti-ongel-mia. Vesijohto- ja viemärijärjestelmä saatiin Amuriin vuosisadan loppuun mennessä. ⁷

Vuoden 1918 sodan seurauksena Tampereella oli jälleen vaikea asuntopula, jota kau-punki ratkoi entiseen tapaan, rakennuttamalla nopeasti uusia asuinalueita. Yksi niistä oli Satakunnankadun ja Sepänkadun risteyksen länsipuolelle rakennettu Punakylä, jonka rakennuksiin asutettiin lähinnä punaisten vankien leskiä ja heidän lapsiaan. Punakylää vastapäätä Satakunnankadun toiselle puolel ja Pirkankadun varrelle rakennettiin 1920-luvulta alkaen tyyli-ään klassismia edustavia puisia pienkerrostaloja, joihin selvityksen kohdekin kuuluu.

Puu-Amurin rakennuskannassa alkoi tapahtua suuri muutos 1950-luvun yleisen raken-nemuutoksen ja kaupungistumisen myötä. Jo vuonna 1934 oli valmistunut kuusikerrok-sinen asuinrakennus Puistolinnassa Amurin reunal- le Hämeenpuiston ja Puutarhakadun kulmaan. 1960-luvulla alettiin suunnitella ajan hengen mukaisia, matalia lamellitaloja sekä korkeita tornitaloja Puu-Amurin vanhoille tonteille. Amurin laajamittainen sanee-raus ja puutalokortteleiden purkaminen kirvoitti julkisen keskustelun ja vaatimuksia puutalojen suojelusta. Suojelukeskustelun lopputuloksena saatiin säilytettyä 29 kortte-lista yksi, jossa nykyään toimii Amurin museokortteli. Myös perinteisiä Amurin puisto- katuja säilyi. ⁸

Kuva 7 Vuoden 1946 ilmakuvassa näkyy Puu-Amurin korttelit Emilinkulman itäpuolella. Rakennus on osoitettu valkoisella nuolella. Vastapäinen asuinkerrostalo on rakenteilla. Myös pohjoispuolella on Sepänskadun asuinkortteli rakenteilla. Lähde: MML/Paikkatietoikkuna

Pyynikin kaupunginosa

Amurin kaupunginosa (V), jolla As. Oy Emilinkulma sijaitsee, oli alkujaan osa Pyynikkiä. Pyynikinrinne on 1900-luvun alkupuolella rakennettu kaupunginosa, joka rajautuu pohjoisreunastaan Pirkankatuun, ja Amuri sijoittuu Pirkankadun pohjoispuolelle.⁹

⁹ Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Pyynikinrinne.

¹⁰ Sitowise 2024.

¹¹ Keskinen, Koskesta voimaa -verkkosivusto.

¹² Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Pyynikinrinne ja Keskinen, Koskesta voimaa -verkkosivusto.

Pyynikin asemakaavan vuodelta 1907 laati arkkitehti Lars Sonck, joka toimi myös rakennusten suunnittelijana Tampereella. Kaava oli jugend-aikakaudelle tyypillinen, vapaamuotoinen kaava, joka soveltui huvilamaisille asuinrakennuksille.¹⁰ Sonckin kaavaa muutettiin kymmenen vuotta myöhemmin muun muassa suurentamalla tontteja.

Varsinainen rakentaminen Pyynikillä alkoi vasta 1920-luvulla, jolloin rakennettiin muun muassa Pyynikintori ympäristöineen. Tori toimi torikaupan ja liikenteen keskuksena, ja viereen valmistuneella urheilukentällä pidettiin muun muassa Kalevan kisoja 1930-luvulla. Pyynikinrinteen alueella rakennettiin vilkkaasti maailmansotien välisenä aikana. Alueelle valmistui suuria kerrostaloja, luksusasuntoja sekä julkisia rakennuksia. Pyynikinrinteen arkkitehtina toimi muun muassa Bertel Strömmer, ja varakkaamman väestön asuintaloja suunnittelivat myös muut maineikkaat arkkitehdit, kuten Birger Federley, Heikki Tiitola, Frans Jousi ja Arvo Eränen. Pirkankadun varrelle, selvityskohteen länsipuolelle, valmistui 138 metriä pitkä "Kilometritalo" 1920-luvun lopulla. Hirsirakenteisen puukerrostalon suunnitteli Heikki Tiitola. Rakennus oli tarkoitettu asuntopulasta kärsivän työväestön käyttöön. Kilometritalon itäpuolelle valmistui kaksi Bertel Strömmerin suunnittelemaa kaksikerroksista puutaloa.¹¹

Arkkitehtuuriltaan Pyynikinrinteen rakennukset edustavat pääosin 1920-luvun klassismia. Joukossa on kuitenkin edustavia esimerkkejä muistakin tyyli-suunnista, kuten Gunnar Wahlroosin suunnittelema funktionalistishenkinen Piispantalo vuodelta 1939.¹²

Suurin osa Pyynikinrinteen rakennuksista on säilynyt, ja säilyttänyt myös ominaispiirteensä.

Kuva 8 Pyynikin asemakaava vuodelta 1907. Kaavan laati arkkitehti Lars Sonck, ja Rakennuskonttori täydensi sitä. Kolmisopen talojen kortteli (rajattu valkoisella) on jaettu nykyistä pienempiin tontteihin, eikä jako toteutunut tällaisena. Lähde: Tampereen kaupunginarkisto.

Kuva 9 Muutosasemakaava vuodelta 1917. Emilinkulman tontti (ympyröity valkoisella) on nykyisen kaltainen, ja se on merkitty asunto- ja liiketontiksi. Lähde: Tampereen kaupunginarkisto.

Kolmisopen talot ja 1920-luvun klassisismi

Emilinkulman asuinrakennus on osa kokonaisuutta, joka mainitaan *Tampereen kanta-kaupungin rakennuskulttuuri* -teoksessa (1998) nimellä Kolmisopen talot. Rakennuksista on seuraava kuvaus: ”Yhtenäinen neljän vuoden aikana vuosina 1924–1927 rakentunut kortteli, jonka rakennukset edustavat niukkaeleistä klassismia.” Puutalokort-

teliin kuuluu rakennukset osoitteissa Pirkankatu 20–24 ja Satakunnankatu 67–69. Laajan talo, joka sijaitsee korttelin länsipäässä, on Bertel Strömmerin suunnittelema. Rakennuksessa sijaitsi alkujaan myös Rantaniemen kauppa, joka on muutettu asunnoksi.

Kolmisopen talot on listattu Tampereen keskustan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä vuonna 2012 tärkeäksi kohteeksi (yhteensä 29 kohdetta).¹³ Kortteli on suojeltu asemakaavalla (sj-9) kaupunkikuvallisten arvojen perusteella.

Aikakaudelle tyypillistä uusissa asemakaavoissa oli rakennusten muurimainen yhtenäisyys ja pitkät talorivit, mikä näkyy hyvin myös Kolmisopen talojen korttelissa. Rakennusten väleissä on lauta-aidat lisäten yhtenäistä, suljettua vaikutelmaa. Kolmisopen kortteli on 1920-luvun kaupunkiarkkitehtuurin ihanteiden mukainen korttelipiha. Rakennukset olivat yleisilmeeltään kevyitä ja yhtenäisiä, eivätkä julkisivut paljastaneet juuri mitään sisäarkkitehtuurista tai asuntojen koosta. Rakennusrunko oli aiempaa kapeampi, sillä asunnoista haluttiin valoisia ja hyvin tuulettuvia. Julkisivujen väriskaala oli lämpimän keltaisen ja punaisen sävyistä vaaleisiin harmaisiin ja sinisiin. Värisävyt olivat murrettuja. Ikkunanpuitteet, listat ja koristeyskityiskohdat olivat yleensä valkoisia. Koristeaiheita käytettiin vain harkiten, ja niiden aiheet periytyivät antiikin arkkitehtuurista: pylväät, pilasterit, koristelistat, medaljongit, frontonit ja reliefit sekä festonit ja rosetit kuuluivat koristevalikoimaan. Koristeet tehtiin joko rappauksesta tai puusta veistäen.¹⁴

Kuva 10 Kuvassa vuodelta 1936 näkyy Kolmisopen talot, joista Sepäncatu 12 on Savilinnantien saunarakennuksesta seuraavana oikealla valkoisen nuolen osoittamassa kohdassa. Kuvaaja tuntematon. Lähde: As. Oy Pirkkapuisto rakennusinventointi 2024.

¹⁴ Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helkan verkkosivut. 4. 1920-luvun klassismi – paluu pelkistykseen ja symmetriaan. 4.7.2008

Kuva 11 Ilmakuva Mustalahdesta ja Amurin kaupunginosasta 1960-luvulla. Emilinkulma näkyy nuolen osoittamassa kohdassa kuvan yläreunassa. Kuva: Matti Selänne, Vapriikin kuva-arkisto.

Rakennuksen suunnittelija E. A. Liuha

Rakennusinsinööri ja arkkitehti Erkki Artturi Liuha syntyi Tampereella vuonna 1898. Liuha työskenteli Tampereella arkkitehti Bertel Strömmerin toimistossa avustaen muun muassa Tuulensuun ja Tempon talojen suunnittelutyössä, mutta teki myös itsenäistä suunnittelutyötä.¹⁵ Tampereella hänen suunnittelutöitään ovat esimerkiksi Ojalankadun kolmio, joka on asuintalojen ja autotallin muodostama rakennuskokonaisuus ydinkeskustassa sekä Lähteenlinna, suuri asuinkerrostalo Sorsapuiston ja Itsenäisyydenkadun välissä. Hän on suunnitellut myös 5-kerroksisen, vuonna 1928 valmistuneen asuinkerrostalon (Sulkavantalo) lähelle Emilinkulmaa osoitteeseen Pirkankatu 16. Liuhan suunnittelutöihin kuului myös teollisuusrakennuksia. Hän työskenteli aina 1950-luvulle saakka, ja kuoli vuonna 1958 Sorvassa.

¹⁵ Järveläinen, Luoma-aho-Nyman, Taanila ja Torp 2024, 7.

4 Rakennushistoria

Alkuperäinen rakennus

Punakylää vastapäätä Satakunnankadun ja Sepänekadun sekä Pirkankadun rajaamalle alueelle rakennettiin 1920-luvun klassismin ihanteita edustava umpinainen puutalojen kortteli vuodesta 1924 alkaen. Rakennuksia suunnittelivat muun muassa arkkitehdit E. A. Liuha ja Bertel Strömmer. Pääosin 1920-luvun klassisismia edustava kortteli täydentyi nykyiseen muotoonsa 1950-luvulla. ¹⁶ Rakennuksia valmistui kaikkiaan kuusi: neljä hirsirunkoista asuinrakennusta sekä tiilirunkoinen saunarakennus sijoitettiin muurimaisesti korttelin reunoille, ja onnikkahalli tuli sisäpihalle.

As Oy Savilinnantie 8:n ¹⁷ asuinrakennus valmistui Satakunnankadun ja Sepänekadun katulinjojen mukaisesti loivaan kulmaan vuonna 1926. Sen rakennutti varta vasten perustettu asunto-osakeyhtiö, johon kuului kuusi eri aloja edustavaa yksityishenkilöä. Rakennukseen tuli seitsemän asuntoa, joista 6 varattiin osakkeenomistajille varsinaiseen asuinkerrokseen ja yksi yhden huoneen ja keittiön käsittävä vuokra-asunto kellarisiin. Kellariksi toimi vuodesta 1959 alkaen talonmiehen asuntona. Rakennuksen suunnitteli E. A. Liuha, ja ensimmäiset rakennuspiirustukset ovat elokuulta 1925. Rakennus kuitenkin toteutui vuoden 1926 huhtikuussa päivättyjen, hieman muutettujen piirustusten mukaisesti.

Rakennukseen tehtiin osittain maanalainen kellarin. Perustukset ja kivijalka tehtiin ”hyötybetonista”. Aumattu satulakatto vuorattiin galvanoidulla rivipellillä, ja räystäälle tuli jalkarännit sekä syöksytorvet. Savupiippuihin tehtiin peltihatut. Ovet ja ikkunat olivat ”tehdasvalmisteiset”, mikä siihen aikaan kuitenkin tarkoitti käsin puuntyöstökoneilla valmistamista. Ovet varustettiin postiluukuin. ¹⁸ Julkisivut vuorattiin rimalaudoituksella

kutakuinkin asuinkerroksen kohdalta, ja rimoituksen alareunassa oli yksinkertainen tippalista. Julkisivujen yläosa hirsirungon yläpuolella oli laudoitettu sileäksi ja kivijalka oli rapattu sileäksi. Julkisivut katujen puolella koristeltiin muutamien rosetein ja festonein sekä lunetti- ja monikulmaisilla pikkuikkunoin. Lunetti-ikkunat sijaitsivat ullakolla, ja ne sommiteltiin asuinhuoneiden suurten ruutuikkunoiden yläpuolelle keskitetysti. Ikkunoiden alla samassa linjassa oli rosetti ja sen alapuolella kellarin yksinkertainen vaakamallinen ikkuna-aukko. Rakennuksen ulkokulmaan asemoidun kahdeksanruutuisen pikkuikkunan ja sen yläpuolella olevan festonin molemmin puolin oli puiset pilasterit.

Sisäänkäynnit asuntoihin sijaitsivat pareittain sisäpihan puolella, paitsi vuokra-asunnon (myöhemmin talonmiehen asunto), jonka sisäänkäynti sijaitsi kellarikerroksen eteläisessä päädyssä. Asuntojen huoneet ja alkovit suurine ruutuikkunoineen sijaitsivat katujen puolella, ja keittiöt sisäpihan puolella eteistilojen ja sisäänkäyntien rinnalla.

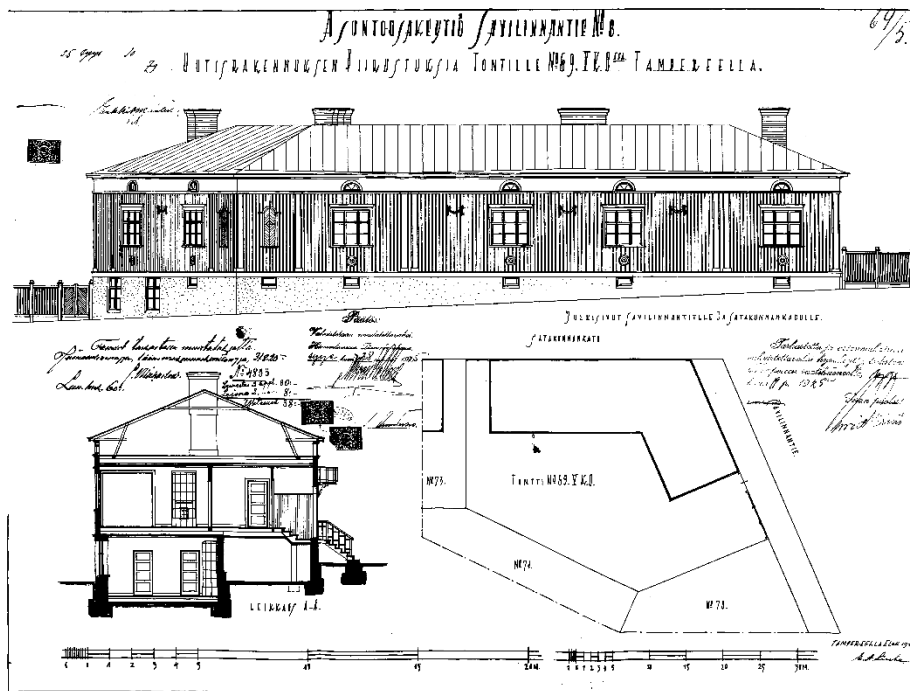
Puulämmitteisen rakennuksen kellarikerroksessa oli luonnollisesti halkosuojat kullekin asunnolle, talouskellarit ja avointa käytävätilaa sekä pesutupa. Kellariin oli kaksi sisäänkäyntiä sisäpihan puolelta, ja kolmen portaikon kautta pääsi nousemaan asuinkerrokseen. Ullakko oli rakentamatonta ja avointa tilaa.

Liuhan työselityksen mukaan asuinhuoneisiin tehtiin yksinkertaiset, kaakelipintaiset uunit. Myös keittiöihin oli määrä tulla Högforsin kaakelipintaiset uunit, malli n:o 3 A, joihin tuli myös kupariset vesisäiliöt. Hellan takasivuihin tuli kahden kaakelin korkuinen laatoitus ja hylly galvanointua terästä. Keittiöissä oli vesijohto ja ”kaatokulpo” ja sinkkipellillä päällystetyt ”pesupöydät”, joissa oli ovet ja hyllyt. Keittiön kylmiin komeroihin tuli häkillä varustetut painoventtiilit. Pesutupaan muurattiin ”60 kannun vetoinen” muuripata, ja jokaisen asunnon talouskellariin tuli perunalaarit ja hyllyköt.

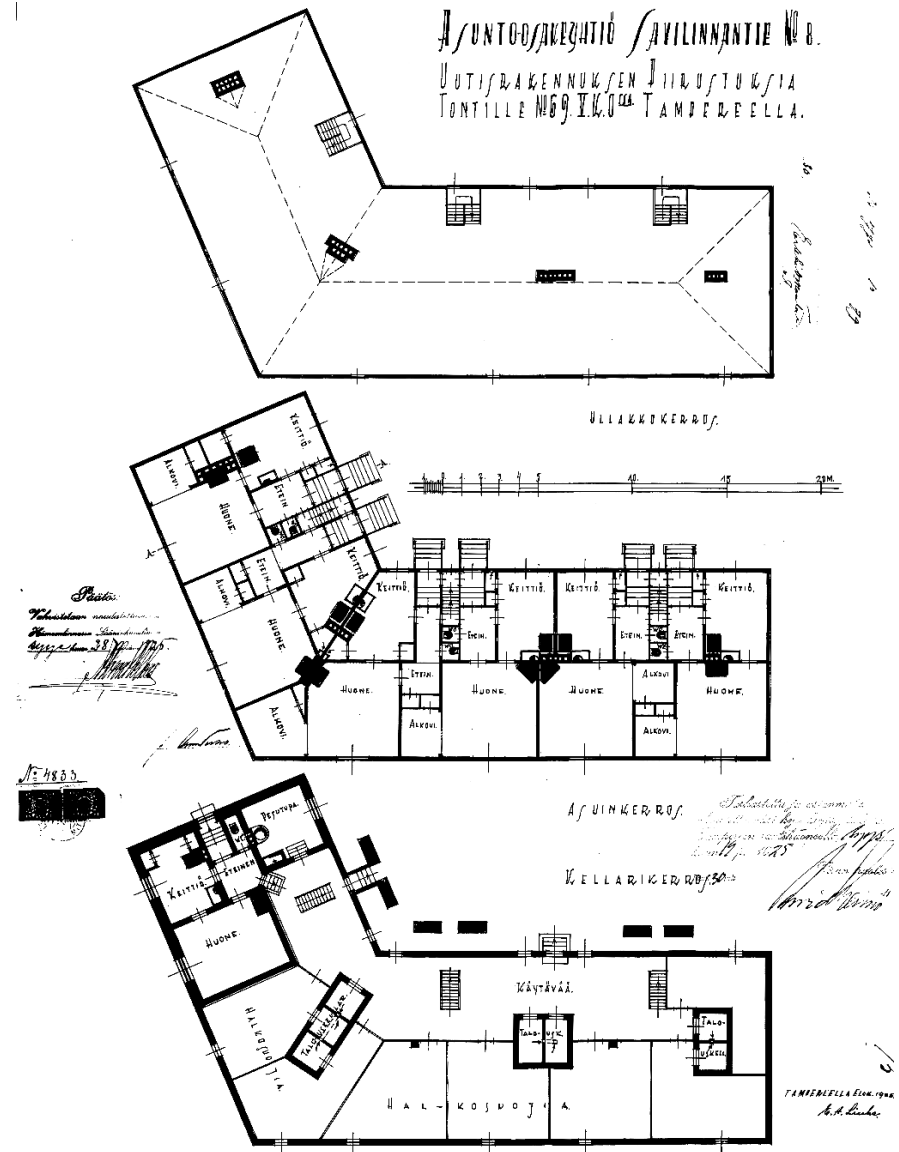
¹⁶ Järveläinen, Luoma-aho-Nyman, Taanila ja Torp 2024, 4.

¹⁷ Nimi muutettiin vasta vuoden 2000 yhtiökokouksessa As Oy Emilinkulmaksi. Lähde: Järveläinen, Luoma-aho-Nyman, Taanila ja Torp 2024, 6.

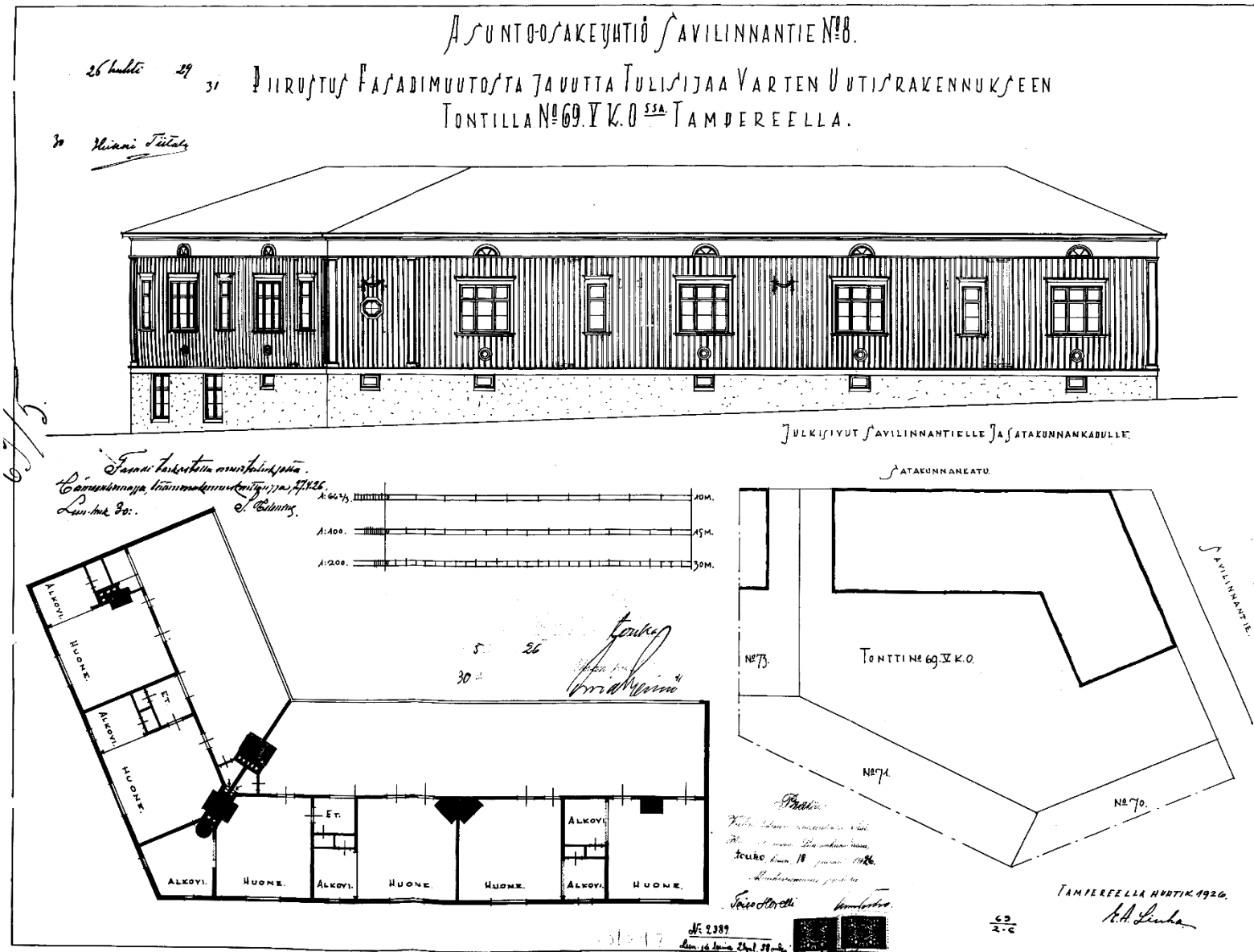
¹⁸ Työselitys vuodelta 1925.

Kuva 12 Julkisivu-, leikkaus- ja asemapiirustus vuodelta 1925. Ensimmäisessä suunnitelmassa ikkunoita on vähemmän, kun taas koristeaiheita on käytetty hieman runsaammin. Signeerannut E. A. Liuha. Lähde: Tampereen kaupunginarkisto.

Kuva 13 Alkuperäiset pohjapiirustukset elokuulta 1925 (E. A. Liuha). Lähde: Tampereen kaupunginarkisto.

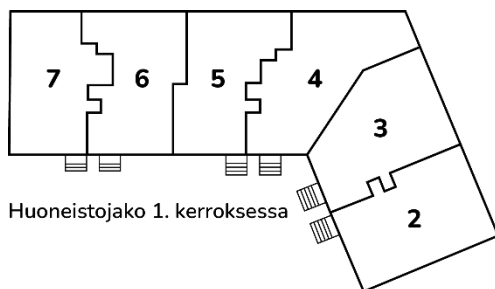

Kuva 16 Näkymä Sepänekadulta (tuolloin Savilinnankatu) vuonna 1965. Emilinkulma laitimmaisena oikealla.

Kuva 17 (Ylhäällä) Emilinkulma kuvattuna vuonna 1982. Ikkunat ovat todennäköisesti vielä alkuperäiset. Sisäpihan kasvillisuus on ollut runsasta. Kuva: Ensio Kauppila, Vapriikin kuva-arkisto.

Merkittävimmät muutostyöt

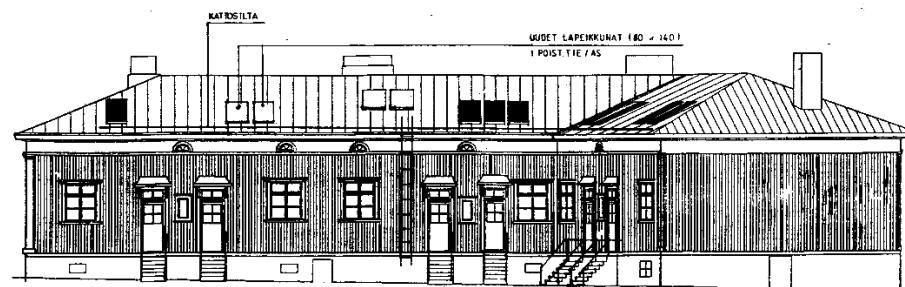
Huoneistojako 1. kerroksessa

- 1983–1984** Löylyhuoneet asuntoihin 2 ja 5.
1985 Vesi- ja viemärijohdot asuntoon 6.
1990 Entiseen talonmiehen asuntoon suihkuhuone lämminvesineen.
1996–1999 Asuntojen 2, 3, 4, 5 ja 7 kylmät käyttöuullakot lämpöeristettiin ja muutettiin taloustiloiksi. Tilat yhdistettiin sisäisellä portaalla ensimmäisen kerroksen asuinhuoneistoihin.
 Koneellinen ilmanvaihto (koneellinen poisto).
 Sähköpääkeskuksen uusiminen.
 Vesikaton ja kulkusiltojen kunnostus.
 Katolle rakennettiin ensimmäiset lapeikkunat/hätäpoistumistiet.
 Ullakolle rakennettiin asuntoihin 3, 4 ja 7 sauna, pesuhuone, wc sekä varastotiloja. Vesi- ja viemärijohdot liitettiin olemassa oleviin runkojohtoihin kellarissa.¹⁹
- 2000** Julkisivujen uusiminen ja maalaus.
 Portaiden ja ulkovalojen uusiminen.
 Salaojan, rännien ja portin uusiminen.

¹⁹ Laitteistojen rakentamishakemus 23.9.1996

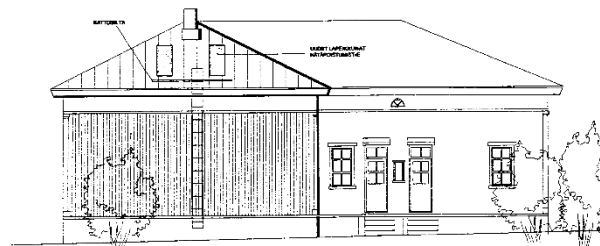
- 2004** Saumapeltikatteen uusiminen. Uudet lapeikkunat/poistumistiet ja kattosillat. Suunnittelija rakennusarkkitehti Juhani Puukka.
2005–2006 Pesuhuone ja sauna ullakkokerrokseen (asunto 6).
2007 Asuntoon 2 saunaosasto ja asuntoon 7 porrasaukon tuenta.
2007–2011 Kellaritilojen laajennukset (huoneistot 2, 3 ja 6).
2013 Julkisivujen maalaus sekä ikkunoiden ja ovien uusiminen.

Viimeisimpänä korjaustyönä on uusittu hulevesien ohjautumista rakennuksen ympärillä. Työ tehtiin raitiovaunutyömaan aikana 2020-luvun alussa.

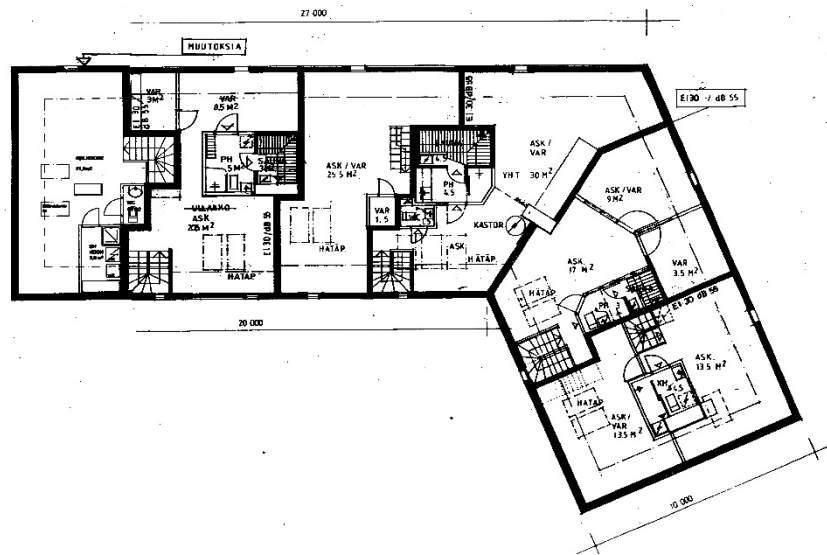

ETELÄÄN

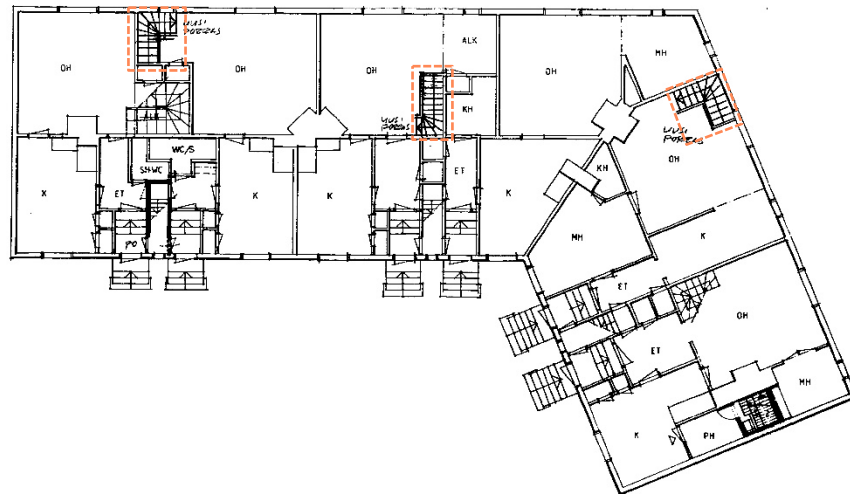
Kuva 18 Vuoden 2004 muutospirustuksessa rakennuksen katolle on lisätty kooltaan 80 x 140 cm lapeikkunoita, kattosilta ja poistumistie. Julkisivu etelään. Suunnittelija rakennusarkkitehti Juhani Puukka. Lähde: Tampereen kaupunginarkisto.

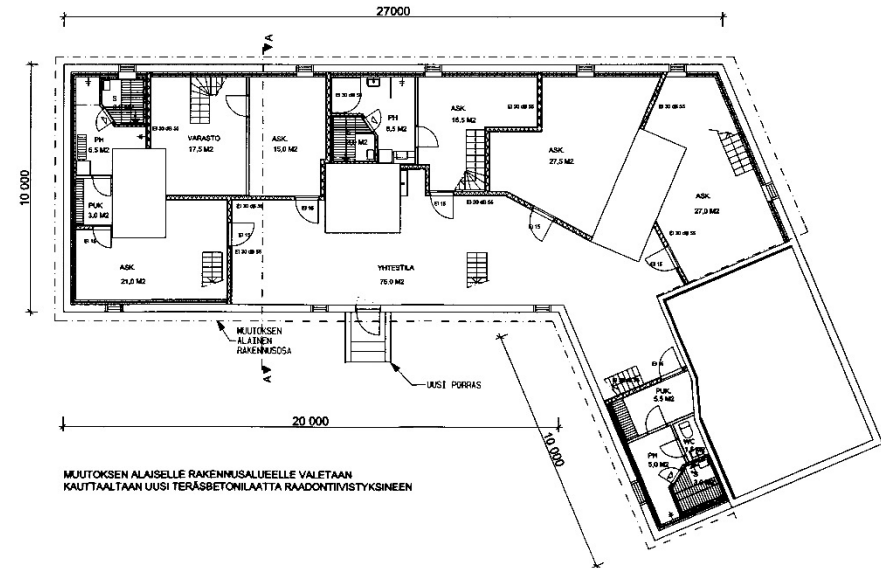
Kuva 19 Lapeikkunoiden lisääminen. Julkisivu länteen, 2005. Rakennusarkkitehti Juhani Puukka. Lähde: Tampereen kaupunginarkisto.

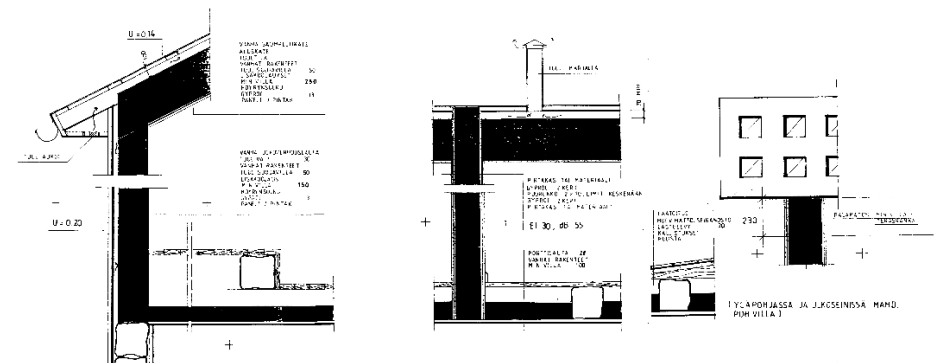
Kuva 20 Muutoksia ullakkotiloissa. Muutospiirustus vuodelta 2006. Loputkin ullakkotilat rakennettiin asuinkäyttöön. Rakennusarkkitehti Juhani Puukka. Lähde: Rakennusvalvonnan arkisto.

Kuva 21 Kellaritiloihin lisättiin uudet portaat (merkitty oranssilla) sitä mukaa, kun kellaritiloja rakennettiin asuinkäyttöön. 1. kerroksen pohjapiirustus vuodelta 2007. Rakennusarkkitehti Juhani Puukka. Lähde: Rakennusvalvonnan arkisto.

Kuva 22 Kellarin pohjapiirustus vuodelta 2006, kun merkitylle alueelle valettiin uusi teräsbetoni-laatta radontiivistyskineen. Rakennusarkkitehti Juhani Puukka. Lähde: Rakennusvalvonnan arkisto.

Kuva 23 Tuuletuksen ja lämmöneristuksen lisääminen ullakkotilojen kattorakenteeseen. Rakennusarkkitehti Juhani Puukka. Lähde: Tampereen kaupunginarkisto.

Kuva 24 Julkisivuremonttia ja salaojien kaivamista vuonna 2000. Ikkunat ovat tuolloin olleet vielä alkuperäiset, ja ulko-ovetkin mahdollisesti. Lähde: As. Oy Emilinkulma, Historiikkinen.

Kuva 25 Pihassa oli 2000-luvun alussa nykyistä enemmän kasvillisuutta.

5 Rakennuksen nykytila ja säilyneisyys

Suhde ympäristöön

Kuva 26 Asunto Osakeyhtiö Emilinkulma näkyy kuvan alareunassa Satakunnankadun ja Sepänekadun risteyksessä. Lähde: SkyFoto Group 2010–2011, Vapriikin kuva-arkisto.

Rakennus sijaitsee vilkkaasti liikennöityjen Satakunnankadun ja Sepänekadun risteyksessä. Sepänekadulle on valmistunut myös raitiotielinja vuonna 2023. Vastapäätä Emilinkulmaa Satakunnankadun puolella on Punakylä, jossa on puurakenteisia asuinrakennuksia 1910–1920-lukujen vaihteesta. Sepänekadun toisella puolella on 1920–1950-luvuilla valmistuneiden asuin- ja kerrostalojen muodostama umpikortteli. Rakennuksen kanssa samassa korttelissa on pääosin 1920-luvun puukerrostaloja. Hieman kauempana, Pirkankatua itään päin mennessä sijaitsee Pyynikintori, joka ympäröivine rakennuksineen on rakennettu 1920-luvulla. Pyynikintori on osa Pyynikinrinteen valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY-alue). Pirkankadun länsipää

Pyynikintorin kohdalta Pispalaan saakka on maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, johon myös kohdekortteli kuuluu.

Kuva 27 Kuva Sepänekadulta kohti pohjoista. Entinen Savilinnantien saunarakennus vasemmalla Emilinkulman vieressä. Oikealla Sepänekadun kerrostaloja. Keskellä kauempana Punakylän asuinrakennus sekä Savilinnantien 1940-luvulla valmistuneita kerrostaloja.

Kuva 28 Vasemmalla Emilinkulma ja oikealla viereinen asuinrakennus samalta aikakaudelta.

Ulkotilat

Käynti rakennuksen sisäpihalle on Sepänskadun puolelta korkeahkon puu-metallirakenteisen portin kautta. Portti on rakennettu julkisivuremontin yhteydessä vuonna 2000, ja se on säilyttänyt yhtenevä rakennuksen julkisivujen kanssa.

Sisäpihalla on asukkaiden pysäköintialue sekä oleskeluterassi, pieniä puita, kuten syreenejä, muita istutuksia ja nurmikenttää. Tonttia reunustaa etelän puolelta pensasaita. Lännen puolella tontti rajautuu entisen onnikkahallin tiiliseen päätyseinään.

Rakennusta reunustaa katujulkisivujen puolella asfaltoitu jalkakäytävä ja sisäpihan puolella on sorapinta, sekä sisäänkäyntien vierellä pieniä istutusalueita.

Kuva 29 Sisäänkäyntiportti Sepänskadun puolella. Portti on alun perin ollut eri mallinen (ks. kuva sivulla 18).

Kuva 30 Osa piha-alueesta on varattu asukaspysäköintiä varten.

Kuva 31 Rakennusten välinen jätekatos Satakunnankadun puolella. Emilinkulma oikealla.

Kuva 32 Kolmisopen taloja Pirkankadun puolella. Tonttien välissä kasvaa puita ja pensaita. Oikealla entisen onnikkahallin pääty.

Rakennusrunko

Rakennus on hirsirunkoinen, ja perustukset on valettu betonista. Kellarin väliseiniä on muurattu punatiilestä.

Julkisivut

Julkisivut on rimalaudoitettu ja maalattu voimakkaan keltaisella sävyllä. Julkisivujen yläosa ullakkokerroksen kohdalla on sileää vaakalautaa. Rakennuksen detaljit, kuten lau-doituksen alahelman ja sokkelin välinen metallinen tippalista sekä koristedetaljit (kul-malauδοitukset, festonit, rosetit) sekä ikkunoiden puitteet, koristelistat ja vuorilaudat ovat valkoiset. Rapattu sokkeli on maalattu vaalean siniharmaaksi. Pääkerroksen asuin-huoneiden ikkunat ovat katujulkisivun puolella 3- ja 9-ruutuisia, sisäpihan puolella 6-ruutuiset. Lisäksi ullakolla on lunetti-ikkunoita, ja sisäänkäyntien välissä on pieni yksi-ruutuinen ikkuna. Kellarin ikkunat ovat pienet ja vaakamalliset.

Kuva 33 Julkisivu pohjoiseen (Satakunnankadulle).

Kuva 34 Julkisivu itään (Sepänekadulle).

Kuva 35 Rakennuksen pääty etelän suuntaan, jolla sijaitsee sisäänkäynti entiseen talonmiehen asuntoon. Rakennuksen nurkissa on pilastereita imitoivat, klassisismia ilmentävät koristeistat.

Kuva 36 Näkymä sisäpihalle eteläpäädyttä.

Kuva 37 Näkymä sisäpihan julkisivuista (Sepänkadun suuntaan).

Kuva 38 (Vasemmalla) Antiikin arkkitehtuurista lainattu koristeaihe ovat nukissa olevat pilasterimaiset koteloinnit.

Kuva 39 (Ylhäällä) Puusta veistetty festooni ja sen alla 8-kulmainen ikkuna. Ikkunan puitteet sekä vuorilauditus on uusittu. (Alhaalla) Puinen rosetti, joka vaikuttaa olevan alkuperäinen.

Kuva 40 (Vasemmalla) Asuinhuoneiden ikkuna-aukot ovat 9- tai 3-ruutuiset, ja niiden yläpuolelle on keskitetty lunetti-ikkuna, ja alapuolelle pyöreä rosetti. Ikkunoiden päällä on koristeelliset, profiililtaan kolmiomaiset listoitukset. (Ylhäällä) Sisäpihan ikkunat ovat kuusiruutuiset. (Alhaalla) Entisen talonmiehen asunnon (nro 1) ikkunat ovat 6-ruutuiset ja lähellä maantasoa.

Vesikattorakenteet ja sadevesijärjestelmä

Rakennuksessa on tummanharmaa saumapeltikatto, joka on uusittu vuonna 2004. Kattoon on tehty alkuperäiseen tapaan jälkarännit, ja niiden lisäksi on lisätty nykyaikaiset turvavarustelut ja hoitosillat sekä kattoikkunoita. Koneellista ilmanvaihtoa varten on jouduttu lisäämään piippuja tai putkia. Sadevedet ohjautuvat syöksytorviin ja niistä neliskulmisiin, valkoisiin syöksyputkiin, joita on rakennuksen nurkissa sekä keskellä julkisivua. Räystääiden alaosiin on lisätty tiheästi pyöreitä ritalöitä tuuletusta varten.

Kuva 41 Uusitulla katolla näkyy lisättyjä ilmanvaihtoputkia, kattoikkunoita sekä hoitosillat. Piiput ja hormit on suojattu peltihatuilla. Räystääslaudoituksen alaosaan on lisätty tiheään ilmanvaihtoritalöitä.

Sisäänkäynnit

Sisäpihan puolella on kuusi sisäänkäyntiä, joille johtaa kestopuusta valmistetut portaat. Portaiden reunoilla on yksinkertaiset, metalliset pinnakaiteet. Sisäänkäyntien päällä on pienet, saumapellillä päällystetyt ja koristeellisin vinotuin varustetut lippakatokset. Sinisävyiset ulko-ovet ovat tehdasvalmisteiset, ja ne on uusittu viimeksi vuonna 2013 julkisivuremontin yhteydessä. Talon eteläpäädyllä on sisäänkäynti entiseen talonmiehen asuntoon. Ovea suojaa kevytrakenteinen, metallinen lippakatos, joka lienee alkuperäinen.

Kuva 42 Sisäänkäynnit asuntoihin 2 ja 3. Ulko-ovet ja yläikkunat on vaihdettu. Betoniset portaat on korvattu kestopuisilla. Kaiteet ja katokset on uusittu vanhaa mallia mukaillen.

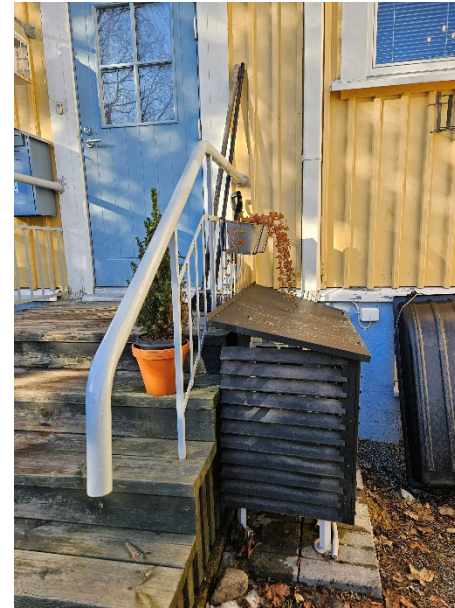
Kuva 43 Sisäänkäynnit asuntoihin 6 ja 7 sekä kellarin.

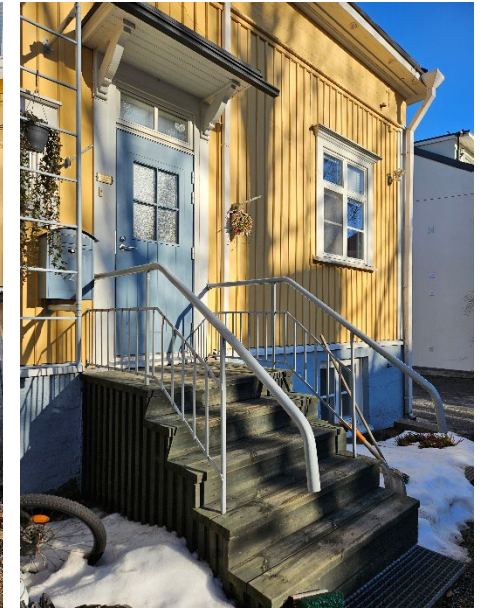
Kuva 44 Kellariin johtava portaikko ja kellarin ulko-ovi on vanha, mahdollisesti alkuperäinen.

Kuva 45 Entisen talonmiehen asunnon sisäänkäynti rakennuksen eteläpäädyssä. Ovi on uusittu.

Kuva 46 Asuntojen ilmalämpöpumppujen ulkoyksiköille on tehty puurakanteiset koteloinnit ulkoportaikon sivuun.

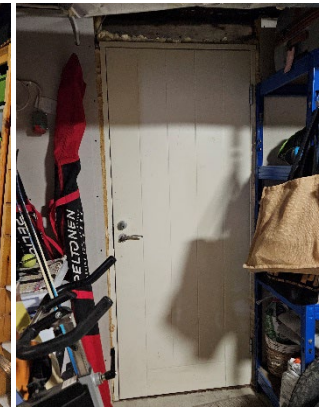
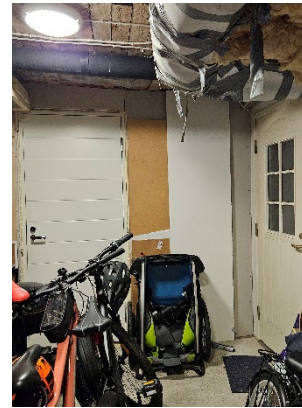

Sisätilat

Rakennuksessa on tällä hetkellä seitsemän asuinhuoneistoa, joiden yhteenlaskettu huoneistoala on 562 m². Yksi asunnoista, entinen talonmiehen asunto, sijaitsee kivijalassa rakennuksen päädyssä yhdessä kerroksessa, ja muilla on tiloja kolmessa kerroksessa. Kellarista on kulku asuinkerrokseen myöhemmin rakennettujen portaikkojen kautta. Yhteistä tilaa kellarissa on noin 76 m². Asunnoissa on omat saunat, jotka sijaitsevat joko kellarissa (3 asuntoa), keskikerroksessa (yksi asunto) tai ullakolla (3 asuntoa). Keittiöt sijaitsevat sisäpihan puolella yhtä asuntoa lukuun ottamatta.

Kuva 47 Yleisestä kellaritilasta asuntoon johtava portaikko. Kellarin lattia on teräsbetonia.

Kuva 49 Uusittuja asuntoihin johtavia ovia.

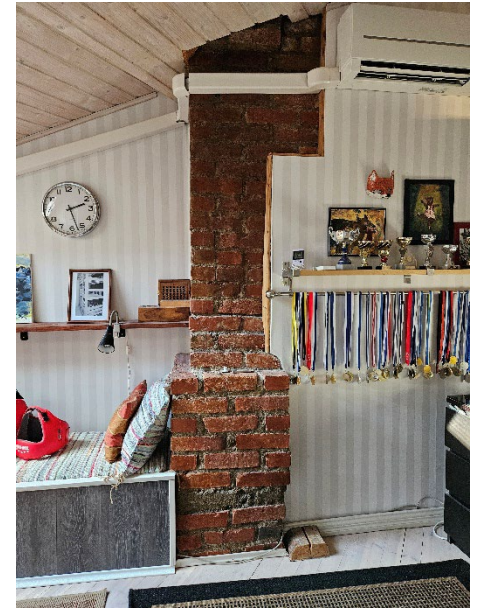
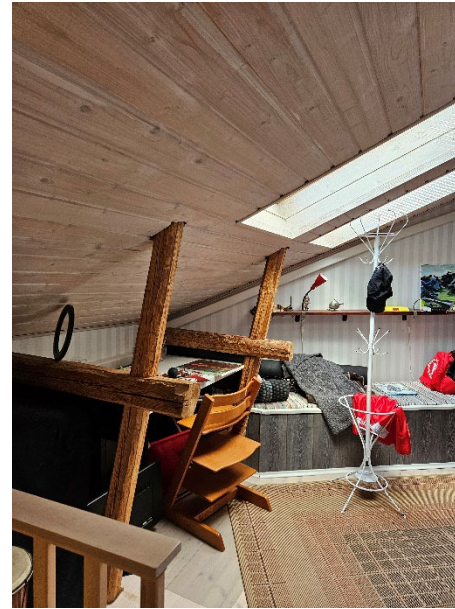
Kuva 50 Asunnon 3 eteisen sisäportaatt. Panelointi lienee 1950-luvulta.

Kuva 48 Alkuperäisiä kellaritilojen ovia.

Kuva 51 Väliovia on säilynyt joka asunnossa. Niiden malli vaihtelee hieman, mutta pääsääntöisesti ne ovat peiliovia, joissa samankokoisia peilejä on neljä allekkain. Eteistilojen ovien yläosissa on lasit.

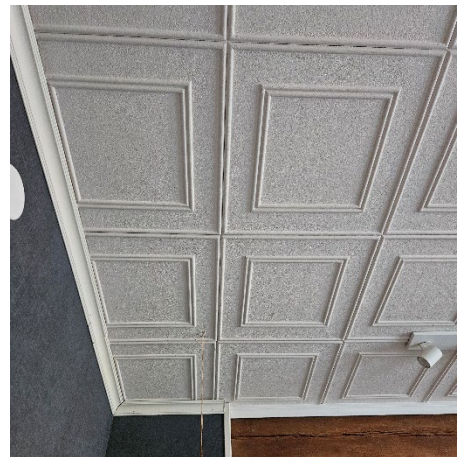
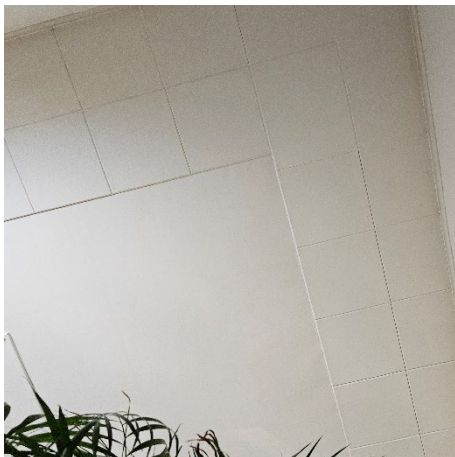
Kuva 52 Asunnon 3 asuinkäyttöön muokattua ullakkotilaa. Katon lappeeseen sisäpihan puolelle on tehty kattoikkunat.

Kuva 53 Ikkunat on kauttaaltaan uusittu, ja niihin on asennettu sälekaihtimet. Asunnon 3 kellarin ja 1. kerroksen ikkunat.

Kuva 54 Vasemmalla asunnon 3 ullakolle rakennetut sauna- ja suihkutilat. Oikealla saman asunnon 1. kerroksen hirsinen väliseinä.

Kuva 55 Ajoittamattomia sisäkattojen levytyksiä. Vasemmalla arviolta 1950-luvun haltex-levyä ja oikealla huokoisemmalla levymateriaalilla pinnoitettu ja ohuin rimoin koristeltu sisäkatto.

Kuva 56 Alkuperäiset kaakeliuunit ovat säilyneet asunnoissa.

Kuva 57 (Kuvat vasemmalla) Alkuperäisistä tulisijoista ovat säilyneet myös yläkuvissa näkyvä puuhella, jonka yhteydessä on lämminvesisäiliö. Lisäksi on säilynyt alhaalla vasemmalla näkyvä pieni kaakelipintainen kamiina. Oikealla alakuvassa näkyy uusi puuhella, jonka yläpuolella oleva huuva on tehty vanhaa mallia mukaillen.

6 Johtopäätökset ja suositukset

Alueeseen liittyvät arvot

Rakennus kohde sisältyy maakunnallisen arvoalueen (*Pirkankadun länsipää*) rakennuskulttuurin ydinalueeseen ja on siten katsottava arvostatukseltaan maakunnallisesti merkittäväksi.²⁰

Rakennus on osa Kolmisopen taloja, joihin kuuluu neljä puurakenteista asuinrakennusta sekä tiilirunkoiset entinen saunarakennus ja onnikkahalli. Kaikki rakennukset ovat nykyään asuinkäytössä. Kolmisopen talot on listattu Tampereen keskustan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä vuonna 2012 tärkeäksi kohteeksi, ja kortteli on suojeltu asemakaavalla (sj-9) sen kaupunkikuvallisten arvojen perusteella.

Rakennukseen liittyvät arvot

Arkkitehtuuri ja tyylipiirteet

Rakennus edustaa arkkitehtuuriltaan 1920-luvun niukkaeleistä klassismia. Tyyliin kuuluvat selkeät seinäpinnat, joita on rytmitetty symmetrisesti ruutuikkuna-aukoin sekä valikoiduin, antiikista lainatuin koristeaihein (festoonit, pilasterit, monikulmaiset tai kaarevat ikkunat). Kattomuotona on aumattu, loivahko satulakatto. Sävyltään rakennus on vaalea: julkisivut ovat keltaiset, detaljit valkoiset ja kivijalka vaalean siniharmaa. Ovet ovat vaalean siniharmaat ja katto grafiitinharmaa.

Historia ja keskeiset muutosvaiheet

Rakennus on valmistunut 1918 sotatoimien jälkeisen asuntopulan aikakaudella, jolloin Amuriin ja Pyynikille kaavoitettiin runsaasti asuntoja sekä työläisille että muille kaupunkilaisille. Rakennuksia suunnittelivat maineikkaat arkkitehdit, kuten Bertel Strömmer ja

tämän toimistossa työskennellyt E. A. Liuha, joka on rakennuksen suunnittelija. Huuto-kaupan kautta ostetulle tontille valmistuneeseen rakennukseen tehtiin alun perin asunnot taloyhtiön perustaneille osakkaille sekä yhdelle vuokralaiselle.

Huoneistoihin on tehty vuosien saatossa lukuisia sisätilojen muutostöitä, joiden myötä sisätilat ovat muuttuneet joiltain osin merkittävästi. Suurin muutos verrattuna alkupe- räiseen on ollut ullakko- ja osittain myös kellaritilojen rakentaminen asuinkäyttöön, jol- loin pinnat on lämpöeristetty ja pinnoitettu, ja tiloihin on lisätty uudenaikaisia portaita ja väliviovia.

Rakennuksen julkisivut on uusittu vuonna 2000 alkuperäisen mallin mukaisesti. Katto on uusittu vuonna 2004, ja siihen on tehty useita lapeikkunoita sisäpihan puolelle sekä päätyihin. Ikkunat ja ovet on uusittu viimeksi vuonna 2013 kellarin ovea lukuun otta- matta. Sisäänkäyntien betoniset portaat on uusittu kestopuurakenteisiksi. Portaiden yhteyteen on lisätty ilmalämpöpumppujen ulkoyksiköitä puiisiin koteloihin.

Arvot ja säilymisedellytykset

Rakennuksella on historiallisia, rakennushistoriallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja.

Historialliset arvot liittyvät etupäässä asutus- ja kaavahistoriaan, mutta myös sosiaali- historiaan. Asuinrakennus on lähialueelle ja aikakaudelle tyypillinen kaupunkirakennus, joka on rakennettu asuntopulan aikaan kaavoitetulle alueelle (*tyypillisuus*). Pihapiiri on ollut tyypillinen kasvavassa kaupungissa.

Arkkitehtuuriltaan rakennus edustaa tyylipuhtaasti 1920-luvun vähäeleistä klassismia (*edustavuus*). Rakentamisaikana on huolehdittu mahdollisimman hyvästä laadusta ra- kentamistavan ja rakennusmateriaalien suhteen.

Rakennus on tärkeä osa Sepänkadun ja Satakunnankadun kaupunkikuvallista kokonai- suutta, ja se on osa Kolmisopen talojen arvokasta kokonaisuutta. Katujen kulmauksessa

²⁰ Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016.

sijaitsevalla rakennuksella on erityisen merkittävä maisemallinen asema ja rooli alueen kaupunkikuvassa.

Rakennus on edelleen alkuperäisessä eli asuinkäytössä. Sen kunto on hyvä, ja siihen on tehty säännöllisesti huolto- ja kunnostustoimenpiteitä, joissa on huomioitu rakennuksen korkea ikä, alkuperäinen rakentamistapa ja arkkitehtuuri (*alkuperäisyys ja historiallinen kerroksisuus*). Rakennus alkaa ikänsä (100 vuotta) puolesta olla jo harvinainen.

Säilyneisyys

Rakennuksen ulkotilojen säilyneisyys on hyvä muutoksista huolimatta. Pääjulkisivuja ei ole muutettu olennaisesti, vaan ne ovat edelleen tunnistettavissa samaksi rakennukseksi, joka se on ollut alun perinkin. Tärkeimpänä julkisivujen rimalaudoitus, ikkunoiden aukotus ja puitejaot, detaljit sekä kattomuoto ovat säilyneet alkuperäisen kaltaisina, vaikkakin niitä on uusittu. Lapeikkunat on tehty vain sisäpihan puolelle, jolloin ne eivät näy kadun puolelle. Julkisivujen peruskorjauksessa on kuitenkin tehty muutamia säilyneisyyttä heikentäviä muutoksia. Esimerkiksi ulko-ovet ja ikkunat on uusittu. Ikkunoiden muoviset puitteet sekä uusitut vuorilaudat ovat alkuperäisiä leveämmät, mikä vaikuttaa niiden ulkoasuun.

Sisätilojen säilyneisyys on pääosin kohtalainen, osittain kuitenkin muutokset ovat olleet merkittäviä erityisesti ullakoiden ja kellaritilojen osalta. Alkuperäinen tilajako keskikerroksessa on säilynyt pääsääntöisesti ennallaan. Lisäksi ilmeisesti kaikki alkuperäiset kaakeliuunit ovat säilyneet, sekä ainakin yksi puuhella. Keskikerroksen alkuperäiset välivet ovat säilyneet.

Kuva 58 Rakennuksen ulkohahmo kokonaisuutena, julkisivujen detaljit ja sisätiloissa muun muassa kaakeliuunit, välivet sekä pääsääntöisesti keskikerroksen huonejako ovat säilyneet hyvin.

7 Inventointikortti

Kuva 59 Kuva: Saarni Säilynoja 2022, Vapriikin kuva-arkisto.

Nimi	Asunto Osakeyhtiö Emilinkulma
Kunta	Tampere
Kaupunginosa	Amuri
Kiinteistötunnus	837-105-85-69
Osoite	Satakunnankatu 12, 33230 Tampere
Käyttötarkoitus	Asuminen
Rakennusten lukumäärä	1
Inventointipäivämäärä	6.3.2026

Kuvaus

Hirsirunkoinen rakennus sijaitsee Amurin (V) kaupunginosassa Satakunnankadun ja Sepänpäädin rajaamalla kulmatontilla. Keltaiseksi maalattu rakennus antiikista lainatuine koristeaiheineen edustaa vähäeleistä 1920-luvun klassisismia, johon kuuluvat mm. ruutuikkunat sekä pienet, kaarevat lunetti-ikkunat ja koristeaihein symmetrisesti rytmittetyt julkisivut ja loivahko aumakatto.

Rakennuksessa on asuintiloja kolmessa kerroksessa, joista ylin on ullakkotilaa ja alin on osittain maanalaista kellaritilaa.

Historia

Rakennuksen suunnitteli E. A. Liuha, joka on suunnitellut Tampereelle paljon muitakin asuin- ja teollisuuteen liittyviä rakennuksia. Vuonna 1926 rakennetussa, useita asuntoja käsittävässä kaupunkipuutalossa oli alun perin kuusi asuntoa asunto-osakeyhtiö Savilinnantie 8:n osakkaille sekä yksi vuokrattava asunto kellarikerroksessa.

Ympäristö ja pihapiiri

Rakennus muodostaa korttelikokonaisuuden kolmen muun, samaa aikakautta edustavan puu- ja kahden tiilirakennuksen kanssa. Rakennusten väliin jäävillä sisäpihoilla kasvaa pienehköjä puita, syreenejä, pensaita ja muita istutuksia. Emilinkulman pihasta osa on soraa ja osa nurmea, ja pihalla on puinen terassialue sekä muutaman auton pysäköintialue. Pihamaa on pinnaltaan melko tasainen.

Kulttuurihistorialliset arvot

<i>Rakennushistoriallinen arvo</i>	arkkitehtoninen, rakennusperinteinen
<i>Historiallinen arvo</i>	asutus- ja kaavahistoria, sosiaalhistoria
<i>Ympäristöarvo</i>	kaupunkikuvallisesti keskeinen sijainti

Arvojen perustelu

Rakennuksella on historiallisia, rakennushistoriallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja.

Historialliset arvot liittyvät etupäässä asutus- ja kaavahistoriaan, mutta myös sosiaali-historiaan. Rakennus on valmistunut vuoden 1918 sotatoimien jälkeisenä asuntopulan aikana, jolloin kaupunkiin kaavoitettiin lisää asuinalueita. Asuinrakennus on lähialueelle ja aikakaudelle tyypillinen kaupunkirakennus, joka on rakennettu asuntopulan aikaan kaavoitetulle alueelle. Pihapiiri on ollut tyypillinen kasvavassa kaupungissa. E. A. Liuhan suunnittelema rakennus on osa Kolmisopen taloja.

Arkkitehtuuriltaan rakennus edustaa tyylipuhtaasti 1920-luvun vähäeleistä klassismia. Rakentamisaikana on huolehdittu mahdollisimman hyvästä laadusta rakentamistavan ja rakennusmateriaalien suhteen.

Rakennus on tärkeä osa Sepänpäädun ja Satakunnankadun kaupunkikuvallista kokonaisuutta ja on osa Kolmisopen talojen arvokasta kokonaisuutta.

Rakennus on edelleen alkuperäisessä eli asuinkäytössä. Sen kunto on hyvä, ja siihen on tehty säännöllisesti huolto- ja kunnostustoimenpiteitä, joissa on huomioitu rakennuksen korkea ikä, alkuperäinen rakentamistapa ja arkkitehtuuri. Rakennus alkaa ikänsä (100 vuotta) puolesta olla jo harvinainen.

Arvoluokka

1

Toimenpidesuosituks

Rakennuksen alkuperäisen käytön jatkumisen ja arvojen säilymisen kannalta suositellaan sen suojelua asemakaavalla. Rakennuksen julkisivut eivät kestä suuria muutoksia, mikäli niiden ominaispiirteet halutaan säilyttää. Erityistä huomiota arvojen säilymisen kannalta tulee kiinnittää rakennuksen runkomuotoon, kattomuotoon, sisäänkäynteihin, julkisivujen aukotukseen ja detaljeihin, rakennusajankohdalle ominaisiin tai niitä vastaaviin julkisivumateriaaleihin ja muotoihin.

Tulevissa remonteissa on suositeltavaa ottaa mallia vanhoista piirustuksista etenkin detaljien suhteen, säilyttää edelleen mahdollisimman paljon alkuperäistä, ja käyttää korjauksissa puumateriaalina tiheäsyistä puutavaraa, joka maalataan käsin.

8 Lähdeluettelo

Arkistolähteet

Tampereen kaupunginarkisto

- *Alkuperäiset rakennuspiirustukset 1925 ja 1926*
- *Muutospiirustuksia vuosilta 1996, 2004 ja 2006 ja 2007*
- *Rakennuslupahakemukset 1996, 2002, 2005 ja 2007*
- *Vanhat asemakaavat 1907 ja 1917*

Kartta-aineistot ja ilmakuvat

Tampereen kaupungin karttapalvelu ja Maanmittauslaitos / Paikkatietoikkuna, historialliset ilmakuvat

Muu lähdeaineisto

Haapasaari Mirkku. Amuri. Rakennetun kulttuuriympäristön inventointi. Pirkanmaan maakuntamuseo 2016.

Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helkan verkkosivut. 4. 1920-luvun klassismi – paluu pelkistykseen ja symmetriaan. 4.7.2008. [4. 1920-luvun klassismi - paluu pelkistykseen ja symmetriaan - Helka](#)

Historiikkinen. Asunto osakeyhtiö Emilinkulman 100-vuotisjuhlajulkaisu (painamaton luonnosversio).

Keskinen Jouni. Kaupunginosa VII – Pyykinrinne. Tampereen yliopiston Koskesta voimaa -verkkosivusto. <https://webpages.tuni.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/VII.html> Viitattu 20.5.2025.

Luoma Liina. Asunto Oy Pirkkapuisto. Täydentävä rakennushistoriaselvitys. Raportti. Ramboll Finland 2016.

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Pyykin näkötorni. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2218

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Pyykinrinne. www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1245

Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016. Pirkanmaan liitto 2016.

Tampereen historiallisten museoiden ja pirkanmaalaisten paikallismuseoiden yhteinen tietopalvelu Siiri, <siiri.tampere.fi>.

Sitowise. Tampereen keskusta. Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, 2024.